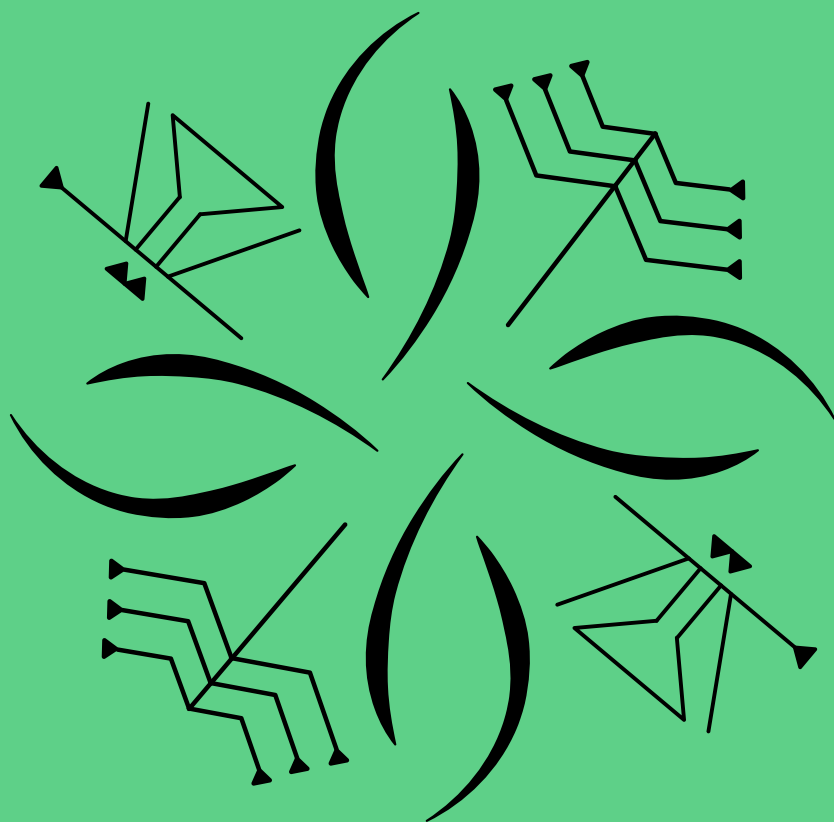

Guovvamánu 19.b.—miessemánu 15.b. 2026

Čoakkáldatovdanbuktin 5

Kin dálááiggedáidaga dávvirvuorkkás

Čoakkáldatovdanbuktin 5

Kin dáládáidaga dávvirvuorkkás lea čoakkáldat mas leat birrasiid 200 dáidaga. Das leat njuohtamat, báccit, sárgumat, grafihkat, installašuvnnat, videot ja performance. Dávvirvuorkká čoakkáldahkii lassánit dáidagat maid oastit ja oazžut, ja mat leat čájehuvvon oassin dávvirvuorkká doaimmas dahje hábmejuvvon dáiddáriin geaiguin. Kin lea ovttasbargan, dahje geaiguin galgat ovttasbargat. Ulbmilin lea ráhkadit čoakkáldaga mii speadjalastá ja duodašta min doaimma ja dan iešguđetge beliid. Dat mearkkaša ahte čoakkáldat fáttmasta báikkálaš, guvllolaš, sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš dáiddáriid.

Viđat čoakkáldatovdanbuktimis jagi 2024 rájes leat golbmalogi dáidaga sámi dáiddáriin. Johan Turi golbma dáidaga leat luoikkahan Girona gieldda dáiddačoakkáldagas, sihke dehálaš historjjálaš čujuhussan ja máistun čavčča čájáhusas, *Om det fula och det vackra: Johan Turi, Outi Pieski och Johanna Minde*. Kin vuoseha álo juoidá mii lea sámi, ovtta dahje eanet gerddiin Girona gávpotviesus Kristallenis. 2026 giđa ovddasta čoakkáldatovdanbuktin sámi oasi.

Johan Turi

Beakkálmás multidáiddár Johan Turi (1854–1936) ráhkadii ollu sárgumiid ja njuohtamiid eallilan olmmožin. Kin čoakkáldatovdanbuktimis vuosehuvvojit golbma dain, jáhkkimis hábmejuvvon 1920- ja 1930-logus. Dat gullet Girona gieldda dáiddačoakkáldahkii ja leat dehálaš historjjálaš čujuhussan ja addet maiddái máisttu čájáhusas *Om det fula och det vackra: Johan Turi, Outi Pieski och Johanna Minde* mii lea oaidnimis Kin:s 2026 čavčča.

Turi lohkkuojuvvo vuosttaš sámi girječállin guhte čálii sámi dilálašvuodaid birra eatnigiellasis. Jagis 1910 almmuhuvvui su girji *Muitalus sámiid birra* sámegillii ja dánsskagillii, čieža jagi maŋŋil fas ruoŋagillii. Girjjis leat ivdnás čilgehusat earet eará boazodoalus, bivddus ja guolásteamis, jáhkus, dálkkodeamis, riegádemiin ja juoigamis, ja vel Turi dahkan sárgumat. Dat lea fáttáidrasttildeaddji čálus mii sulastahtta sihke historjjálaš esseija ja "life writing", man vuodđun leat su iežas vásáhusat boazosámeeallimis guovlluin mat leat otná Giron ja Duortnosjávri.

Turi, riegádan Guovdageainnus, oahpai lohkat ja čállit easka rávisolmmožin. Doarjjan lei sus dáiddár ja girječállin Emilie Demant-Hatt Københavnas eret go moatti mánuš čálii *Muitalus sámiid birra* ovttagardánis visožis Duortnosjargáttis. LKAB vuosttaš disponeanta, Hjalmar Lundbohm, hálddašii deaddileami. Turi jotkkii čállit ja sárgut loahppa eallima, oaččui gonagasas medállja ja šattai boarástun beaivái jur beakkálmassan riikkas.

Duortnosjávri

Sárgun, akvarealla ja gouache báhpira alde

Beaivádeami haga

Dát govva lea okta máŋgga govas mat govvidit nissonámadaju mas leat stuora silolaš čalmmit. Nissonis lea gákti badjelis ja dakkár gahpir mii lea dábálaš davvisámi guovlluin.

Goahti—sápmelaččat ja bohccot

Sárgun

Beaivádeami haga

Duottar—bohccot, gárdi ja sápmelaččat

Sárgun, akvarealla ja gouache báhpira alde

Beaivádeami haga

Krihtain sárgojuvvon duoddaris lea muohta ain várregilggain. Sámi dievddut oidojit gova bajit oasis ja bohccot ihtet vuolit geažis. Go buorebut geahččá, de fuobmá ahte sihke olbmot ja eallit leat gerdojuvvon steampiliiguin, vugiin maid Turi dávjá geavahii. Son ráhkadii steampiliid ieš ja ollu dain gávdnat Nordiska museeta čoakkáldagas.

Elle Hansa/Hans Ragnar Mathisen

Hans Ragnar Mathisena gárttain Fennoskándias boahdá oidnosii hilgojuvvon dieđut ja vásáhusat. Sárgujuvvon ja málejuvvon ja maŋŋil leat dahkkojuvvon hirpmus olu affiššat mat vuosehit makkár Sápmi oidno ja addet gova iešguđet guovlluide. Detálljariggodat govas máhtta leahkit stuorat guvssiiguin, govadasaiguin, hearvvaiguin, ealibiiguin, symbolaiguin ja sámi biktasiiguin. Muhto mii eanemusat fuomášumi oaččui go son 1975 vuosttaš gearddi vuosehii gártaid lei ahte visot báikenamat ledje čállojuvvon dan sámegillii man ságastedje juste dan sajis. Dáiddár lei mielde

joavkkus geat ledje njunnošis rahčame sihke buoridit sápmelaččaid dili ja váldime ruovttoluotta sápmelaččaid mihášvuoda ja iešdovddu. Mathisena gárttat—dat leat šaddan sullii vihttalogi dal—leat dievva čappa dinggaiguin eamiolbmuid geográfalaš ja luoddu erehliiggánis dieđuiguin, eatnanspáppa geahčadettiin norbmamoaitin geahčastagain—ollát riikarájiid haga. Son mále iežas gártaid dáinna lágiin ahte son geahččá atlas-girjjiin ja sárgu daid gártaid mielde ja maŋŋil deavdá daid akvarealla ivnniiguin dego son ieš gohččoda daid; duolba, ivdnás encyklopediija sániiguin ja govaiguin.

Hans Ragnar Mathisen riegádii Narviikkas/Áhkánjárggas 1945 ja dál son bargá Romssas. Son válddii málenoahpahusa Statens håndverks- og kunstindustriskole Oslos ja málen ja grafihka oahpu Statens kunstakademi Oslos. Sus lei vuosttaš ollát iežas vuosehus 1975 Sámi instituhtas Guovdageainnus. Jagi 1978 johttaí oktan gieža nuorra bargorátnaiguin Mázi mii lea Finnmárkkus, gos álggahedje Sámi Dáidujoavku dahje Mázejoavku. Dat lei ovdal Sámi Dáiddačehpiid Searvi, mii álggahuvvui 1979. Su girječállimis gávdnu earet eará okta neaktinbihtta Ikke ingenting—et teaterstykke i tre akte mii čállojuvvui jagi 1983. Hans Ragnar Mathisen lei mielde dálááiggedáiddavuosehusas Documenta 14 Atenas ja Kassel gávpogis 2017.

Sámisat 01.07.90

Affišša, 1990

Davviálbmogat

Affišša, 1989

Britta Marakatt-Labba

Sámi árgabeaivi ja politihkka, historjjálaš dáhpáhusat ja mytologalaš govahallamat – visot bohtet oktii rámiduvvon dáiddára Britta Marakatt-Labba govvamáilmmis. Dáid gráfalaš govaid vuodđun leat tekstiiladáidagat, maida son lea sággan iežas vásáhusain eallimis nuortan ja dálkkádatroasuin mat čuhcet olles planehtii. Viđa logijagis lea son hábmen beaktilis ja poehtalaš mitalusa áidna dohkkehuvvon eamiálbmoga birra eurohpálaš eananoasis, namalassii sápmelaččaid birra ja sin gižžudeami eatnamiiddiset ja kultuvrraset ovddas.

Marakatt-Labba riegádii 1951:s boazodoallobearrašii Ađevuomis. Son orru ja bargá Badje-Sohpparis, mii nugo Ađevuopmige lea Girona gielddas Ruota bealde Sámis. Dáiddaoahpu oaččui Sundegilis álbmotallaskuvllas ja Göteborgas HDK Valandis.

Máhcci motiiva su govain leat bohccot, gierresiiguin dahje daid haga, iežá leat hámit main lea ladjogahpir oaivvis, diet rukses gahpir maid sámenissonat atne dávjjimusat davvisámi guovllus ja nuortan, muhto maid girku gilddii atnimis 1800-logus, go dan navde leat neavrri reaidun. 1990-logu rájes lea ladjogahpir ealáskišgohtán fas, ollu dan dihte maid go Marakatt-Labba lea dan čalmmustahtán. Sutnje ovddasta ladjogahpir vuoinmi ja iešmearrideami ja dan atnet sámi nissonipmilat.

Stábat ránut oidnojit ollu govain, govččas in gierresiin ja oadđinsajiin, ja maid loavddan. Sámi noiddiid goavdása hápmi maid oidno ollu dáidagiin. Iežá motiiva leat olbmot geat juoidá dahket ovttas: vásihit luonddu, vudjet ráidduin, ságastallet, šiehtadallet ja odđet. Dilálašvuodát leat goasii álo olgoáimmu ovddas, muohtaeatnamiin, muhto soames háve maid gávpotbirrasis, namalassii go Giron

ja LKAB-ruvke govviduvvojit. Almmis lea dehálaš sadji govain, soames háve gomuvuoda hámis mii doalvu jurdagiid badjelebbui, eksistensiála dássái.

Marakatt-Labba dáidagat leat hábmejuvvon su bajásšaddamis sámi kultuvrras. Unnivuoda rájes lea son duddjodan, go ovdamearkka goarui gávttiid ja iežalágan biktasiid liinnis ja náhkis. Dán áigge son báidná liinniidis ja láiggiidis ieš ja seaguha odđasit dáidagiin áinnas sággama, deaddilemiid ja applikašuvnnaid seamma govvi. Marakatt-Labbas lea maid leamaš viiddis politihkalaš searvan buot jagiid. Lassin dasa ahte lei searvvis dovddus Mázejoavkkus mii lei sámi dáiddárkollektiiva mii ásahuvvui 1979:s, ángirušai son nu gohčoduvvon Áltá-áššis. Jagis 1980 čadahuvvojedje stuora miellačájáhusat Áltá-Guovdageainnu eanu buodđudeami vuostá, mii uhkidii dulvadit mánga gili ja stuora boazoguohtuneatnamiid. Son lei maid mielde vuodđudeamen Sámi Dáiddáriid Searvvi SDS Johkamohkis ja son čohkkái dan stivrras 1979 rájes gitta 1984 rádjái. Mañemus jagiid lea son ovdamearkka dihte vuosttildan oljobohkamiid Ártkisis ja iežá ladjje dorjon dálkkádatvuoigalašvuoda.

Okta Marakatt-Labba eanemus mearkkašahhti rahčamušain lea ahte son lea leamaš mielde ovddideamen infrastruktuorra eará sámi dáiddáriidda ja dahkamin sámi dáidaga olámuddui eanet gehččiide. Dasa lassin lea son váldán badjelasas suodjalit sámi kulturárbbi, sápmelaččaid eallineavttuid, kultuvrra ja dáiddamáilmmi, ovdamearkka dihte go lea searvvis Ruota Sámiid Riikkasearvvi stivrras ja Ruota dáiddáriid riikkaorganisašuvnnas, Konstnärernas Riksorganisation. Dan rájes go Britta Marakatt-Labba beakkihii riikkaidgaskašat 2017:s Documenta 14:s Kasselis ja válđočájáhusas Venezia biennálas 2022:s, de lea son ožžon stuorra fuomášumi miehtá máilmmi ja su dáidagat leat dál oassin ollu dáiddačoakkáldagain.

Guorrat násttiid luottaid III

Sákkaldagat, 2024

Mánja alitivnnat gierddu siskkobealde oidno gierdu gos gabba lihkoheargi geassá gierresa. Muohtagokčojuvvon oasis leat ráhkaduvvon jievja beallemasas ja guhkes vilges sákkaldagain. Vihtta appliserejuvvon fiskes násti čuvget sevdnjesalit almmis. Gierresis lea stábat rátnu, dávvir mii lea dábálaš sámi ruovttuin ja man earet eará atnet govččasin. Sággogjuvvon gova siskkimus gierddus, mii sulastahtta lávu go geahččá bajil, leat seammalágán ránut juste fal govččasin golmma olbmo oaddensajis. Nu go dávjá dahká, ovttastahtta Marakatt-Labba iešguđetlágan perspektiivvaid seamma govas. Jorba hámit leat dávjá su govvamáilmmis; lassin dasa ahte go goasii visot dávviriin johttisámeeallimis lei jorba hápmi historjjálaččat, de lea maid sáhka sirkulára áigeipmárdusas. Jahkejorru gávcciin áigodagain lea vuostálasvuhtan oarjemáilmmi jurdagii lineára muitalusas. Albmi, čáhci, muohta, ruoktu ja aktonas mátki skábman násttiid luottaid čuovodettiin—stuora ja unna eallin darvehuvvon applikašuvnnaiguin, oanehis ja guhkes sákkaldagaiguin ja báidnojuvvon liinniin.

Aktonas

Sákkaldagat, 2021

Dás deaivvadit aktonas bohccuin mii lea goavrut. Dáiddár lea ollu bohccuid govvidan jagiid čađa, ja dát lea okta dain mas leat eanemus detálgat. Dat orro jorgaleame oaivvi olggos govas ja deaivvadeame geahčči čalmmiiguin. Govva ovttasta iešguđetlágan tekstiillalaš bargovugiid: jievja beallemas dahká eatnama ja bohcco duohken lea albmi appliserejuvvon ránesalit liidnebihtáin. Ránes sákkaldagat dego njuhtasin áimmus dahket ahte orro mierká, dálki mii dađistaga lea šaddan dábáleabbo dálkkádaga liegganemiin ja mii earet eará áitá bohcco vejolašvuoda joksat biepmu.

Nama haga

Sákkaldagat ja applikašuvnnat beallemasa nalde, 1987

Govva lea hábmejuvvon osiin mat leat doarrás, maid guokte olbmo rukses gahpiriiguin botkeba. Soai leaba sealggát geahččái. Soai leaba sággogjuvvon sákkaldagaiguin mat leat nu lahkalaaga ahte vilges beallemasvuoddu ii oidno čađa. Soai orruba geahččame šemáhtalaččat govviduvvon bohccuid, mat lihkadit báddin doarrás gova badjel. Eana lea belohahkii govviduvvon guhkes čáhppes sákkaldagaiguin mat eai leat nu lahkalaaga ja belohahkii appliserejuvvon čuvgesruškes liinniin. Rukses dihkát, dakkárat maiguin rájiid merke, mat lávejit ovdamearkka dihte luoddaguora dálvet, ceaggájit govas jeavddalaš gaskkain, maddái dat doarrás miehtá gova. Albmi gokčá stuorimus oasi govas ja lea govviduvvon doares, ránes oassin—orro leahkime obbadálki. Govva lea ovdamearka Marakatt-Labba árra ságganstiillas, go goasii olles govva lea gokčojuvvon sákkaldagaiguin ja applikašuvnnaiguin.

Mierkkás

Sákkaldagat ja applikašuvdna, 2021

Dá lea okta dain hárvanaš govain gos dáiddár ii govvit elliid iige olbmuid. Ieš eanadat váldá dás saji. Oaidnit jávrri gos čáhci dávista guokte sulloža hámi. Čađačuovgi liidni lea appliserejuvvon doarrás gova badjel dego mierká. Visot lea ráneslágán. Govva vuoigná jaskatvuoda.

Davvi, oarji, nuorti, lulli

Sákkaldagat ja deaddileapmi, 2002

Gasku dán gova, mii ovttastahtta sákkaldagaid ja deaddiluvvon osiid, lea sevdnjesalit gierdu mii govvida loavddagoađi mii oidno bajábealde. Nugo dáiddára girkotekstiillain, de lasihuvvojit dása njeallje vilges dávggi, mat leat luoikkahuvvon iežalágan goađis, namalassii bealljegoađis. Dan njealji dávggis mat šaddet—dat leat dat njealje bieggaháltti—oidnojit sápmelaččat geain leat gahpirat

iešguđet sámi guovllus, earet eará sevdnjesalit julevsámi gahpir vuolemusas ja davvisámi “njealji biekká gahpir” bajimusas. Ravdalis govas leat hámiin rukses ladjogahpirat, man girku gilddii 1800-logus, muhto man ealáskahttigohte 1990-logu rájes, earet eará Marakatt-Labba dáidagiid dihte. Sutnje govvidit ladjogahpirat sámi nissonipmiliid ja ovddastit fámu ja iešmearrideami.

Muoraid gaskkas

Sákkaldagat, 1986

Beana lea deháleamos veahkki boazomeahcis ja dán unna sággojuvvon govažis ruohtá čáhpes beana bolffe seibbiinis muohttaga nalde vuovddis. Beana lea govviduvvon gilgga beale sákkaldagaiguin mat leat hui lahkalağa. Muohtamáilbmi lea vuostálasvuohtan govviduvvon guhkebuš sákkaldagaiguin main lea guhkit gaska, ja muoraid ovssiin leat vel guhkit ruškes sákkaldagat mat oidojit bures vilges beallemasa nalde. Dáidda lea ovdamearka das movt dáiddár čađat molssoda tekstiillalaš ovdanbuktinvugiid.

Nama haga

Sákkaldagat ja deaddileapmi beallemasa nalde, 2002

Dán dáidagis leat seahkálaga sákkaldagat, applikašuvnnat ja deaddileamit. Oanehis sákkaldagat dahket guokte jievja bohcco ja olbmuid mat čohkkájit nuppi gierresis, ja ovdamearkka dihte čoarvvit ja gođđojuvvon ránut mat leat govččas in gierresiin, leat dahkkojuvvon guhkes sákkaldagain. Sevdnjesalit oassi, mii lea birra, lea deaddiluvvon ja guđđojuvvon oasis šaddet skábmaalmmis nástin dahje muohtan. Maiddái gollesázut leat deaddiluvvon ja dat dahket muhtin muddui noaidi goavdása hámi, mii lea čuojanas mii doalvu geavaheaddji tránsii ja maid girku čuđiid jagiid lea váldán ja billistan. Baicca go atnit historjjálaš goavdásiid govvamáilmmi vuodđun, de lea Marakatt-Labba ráhkadan iežas symbolamáilmmi gos jievja lihkkobohccos ja sámi nissonipmiliin lea guovddáš sadji.

Fierbmun

Sákkaldagat, 1980

Fierbmun govas leat sákkaldagat láiggiin lahka lahkalağa, nugo dáiddár dávjá dagai iežas bálgá álggus. Guokte hámi leaba fatnasis, akta suhkká ja nubbi oahppá firpmiid. Duogážis oidnojit ránes várit—vilges beallemas dahká muohttaga. Sevdnjesalit čázis vudjet rukses luosat, visot lihkadit seamma guvlui.

Deddon

Ivdnelitografiija báhpira nalde, 2019

Guovdu gova lea gierdu mii govvida goađi go bajil geahččá. Loaidduin veallájit olbmot oadđensajiin ja ođđet iešguđet ládje, stábat ránuiguin govččas in. Soapmásat veallájit juolggit oivviid vuostá, iežat leat bálldalaga, ja soapmásat leat fas njunnálaga. Okta olmmoš oadđá čovvje nalde, nubbi lea gokčasa čievččastan eret. Buohkat sii leat oassin das go soames lea deddon ja roahtut stuorrát dego olbmot šávihit uksaráiggi sisa ja bahkkejit sin siskkimussii. Eai bahkke dušše ruktui, muhto oadđensajiide maid. Árrangedggiid guoras leat olbmogorodat oivviid ja julggiid haga. Roahtut leat daid gaikkodan. Golbma oaivvi leat bidjon dasa bálldalaga. Sággojuvvon govva mii lea vuodđun litografiiiii ráhkaduvvui 1984:s, moadde jagi maŋjel Álttá-Guovdageainnu eanu buodđudeami vuosttaldeami Norgga beale Sámis. Marakatt-Labba oassálasttii vuosttaldemiin, mat bissehuvvojedje guhttačuođi poliissas maid Norgga ráđdehus lei sádden. Dan maŋjel ráhkadii Marakatt-Labba ollu dáidagiid main “hearrát” govviduvvojit eallin, ovdamearka dihte roahttun dahje garján.

Inga-Wiktoria Páve

Dán ovdanbuktima njeallje sárguma hábmejuvvojedje álgoággus *Lehges hearggi sáhčal fatnasa* nammasaš girjái, maid dáiddára boadnji, Fredrik Prost, almmuhii 2023:s davvisámegillii. Girji lea geahččaleapmi čohkket diehtobinnážiid mat vel leat báhcán sámi goavdásiid birra, ja vel goavdása ja dan vuoiŋŋalaš árbbi máhcahit. Páve mihtilmas deaivilis sázuidisguin hábme govaid noiddiin, goavdásiin ja bassi elliin. Son lea sárgon govaid ollu mánáidgirjiide mat leat almmuhuvvon iešguđet sámegillii, ja sus lea maidái hárbjaneapmi hábmet olggošgovaid iežálágan girjiide ja musihkkaálbumiidda. Su njuohtamiidda viežžá oaivádusa sámi historjjás ja oskumáilmmis, ja dain leat dávjá gierdohámit mat čujuhit birrajohtti ipmárdussii eallimis ja leahkimis obbalaččat. Iežá govat maid geardduha leat bohccuin, návddiin ja sámi dujiin. Dáiddár lea ieš čeahpes duojar ja duddjo earet eará silbačijnaid, gahpiriid, nuvttohiid ja veaskkuid.

Inga-Wiktoria Páve bargá Girona gielddas. Son lea bajásšaddan árbevirolaš sámi boazodoalloservodagas ja das son viežžáge inspirašuvnna. Páve lea govvadáiddár ja hábmejeaddji gean barggut ovdanbuktet sámi kultuvrra ivnniid ja hámiid. Sus lea guovttegeardán eksámen davvisámegielat oahpaheadjeoahpus ja govvedagogihkas Ubmi universitehtas. Dasa lassin lea son lohkan árbevirolaš sámi duoji Sámij Áhpadusguovdásjis Johkamohkis. Jagis 2015 nammaduvvui Páve Dán jagi nuorra dáiddárin Riddu Ridđu festiválas Olmmáivákkis Norggas. Dan rájes lea son joatkán bargat govvadáiddárin ja doallan čájáhusaid earet eará Lilla Gallerietis Ubmis ja Adäka Festivalas Kanáda Whitehorses. Ovttas dáiddáriin Anders Sunnain lea son ráhkadan animerejuvvon filmma *Morit Elena Morit*, mii lea vuosehuvvon filbmafestiválain miehtá máilmmi. Filbma lea ožžon bálkkašumiid nugo Jane Glassco's Award for Emerging Artists Kanáda imagineNATIVE Film Festivalas

Torontos, ja šaddan buoremus sámi oanehisfilbman Skábmagovat filbmafestiválas Anáris Suomas. Jagis 2023 oaččui son Guoradallamstipeandda Sámi Duoji vuodđudusas.

Šuvvon

Čuovvunbábir, liánta, 2022

Šuvvon (Vindspel)—čuojanas mainna biekká bivdala. Dát čuojanas gávdno miehtá máilmmi iešguđetlágán kultuvrrain, nugo Sámisge.

Fatnasa

Čuovvunbábir, liánta, 2022

Beassefanas mii ráhkaduvvui duhtadit vuoiŋŋaid ja maid sáhtii bidjat bálvvosbáikái dahje erenoamáš murrii. Dan siste lei dávjá mális dan bohccos maid ledje addán oaffarin.

Ojan varrela hään leppää

Kalkkipaperi, plyyertsi, 2022

Hengelinen matka missä mies muuttuu hukaksi niin ette löytäs hänen nepokan.

Johkagáttis vuoiŋŋasta

Čuovvunbábir, liánta, 2022

Vuoiŋŋalaš mátki gos olmmái rievdá návdin vai gávnnašii láhpon vilbealis.

Cuoŋománnu

Čuovvunbábir, liánta, 2022

Cuoŋománnus jagi 1692 lei sámi noaidi áššáskuhtton Árjepluovves ja dubmejuvvoi jápmimii noaidástallama dihte, go lei geahččaleame áddjubis gádjut. Sii guđet dolvo su rievtti ovdii ledje su iežas servvodaga sápmelaččat—geat ledje jo šaddan risttalažžan ja geat dubmejedje iežaset álbmoga ja čuvvo báhpaid ja Ruvnno.

Katarina Spik Skum

Čohkkánseahkat ráhkaduvvon sisttis ovttas muorrabevddiiguin main ovssiid hámit leat doalahuvvon, dat leat sámi molssaeavttut viessogálvvuide. Daid lea duojár ja dáiddár Katarina Spik Skum hábmen. Čehppodagain ja čiekŋalis ávnnasipmárdusain hábme Spik Skum dávviriid maiguin galgá eallit, ja son bargá dávjá ovttas iežá duojáriiguin ja dáiddáriiguin. Son bargida oktii julevsámi dáidaga ja duoji, maida inspirašuvdnan leat su mánnávuoda geasit go orui goađis eatnis beale sogainis. Seammás diktá son dálááigge ávdnasiid ja hámiid laktásit su bargguide.

Guovttebealat bännerat mat leat bajiduvvon robevuollái doibmet seavámin olbmuide geat guddet julevsámi guovllu ivnniid, hámiid ja eará bienaid. Dát siskkildit čujuhemiid biktasiidda ja lávkkaide, nissongávtti lisstoide ja lohttejuvvon vuoddagiidda. Gabba duollji ja geometralaš hámit mat leat “háddjejuvvon” nai oidnojit. Áicilis geahčči soaitá fuobmát gámavuodu ja muhtin messetrieggá, dološáiggi suoji. Soames áhku avvi soaitá maid oidnostit.

Katarina Spik Skum bargá Johkamohkis ja sus lea master duojs Sámi allaskuvllas Guovdageainnus. Jagi 2010 álggu rájes lea son searvan ollu čájáhusaide, nugo Johkamohkis, Árjepluovves, Julevus, Karášjogas, Bådådjos, Stockholmmas ja Torontos. Su dáidagat leat oassin ollu almmolaš dáiddačoakkáldagain. Dát dáidagat mat leat dán čoakkáldatovdanbuktimis leat ovdal čájehuvvon girjemeassuin Göteborgas, gos Tjállegoahte Författarcentrum ovddastii Sámi 2024:s. Ovttas arkiteavttain ja dáiddáriin Joar Nangoin ja su Girjegumpi-prošeavttain—johti ja čađat gárggiideaddji girjerájus sámi arkitektuvrra ja kultuvrra birra—searvvai Katarina Spik Skum Venezia arkitektuvrra biennialii 2023:s. Son lea maddái leamaš

searvvis Sápmi Salasta eamiálbmotresideansaorrumis Luspies. Son lea earet eará ožžon Sámi Duojs Asa Kitoka bargostipeandda ja Gannevika stipeandda hábmensuorggis.

Saggen

Sisti, styrofoamspappažat, bumbolliidni, 2024

Árrángáttan

Sisti, 2024

Árbbe

Láigi ja sisti, 2024

Dáfo

Liidni muorraduogážiin, láigi, datneárpu, 2024

Katarina Pirak Sikku

Ággiiid áigái

Bábir, láigi, messet, metálla, helmot, 2021

Messet ja iežá metállat, báddi, Lars Piraka litografija, čálus sámegillii, gávdnon biergasat Johkamohki gieldda Sneddenskolanis.

Katarina Pirak Sikku dáidaga vuodđun leat guokte hámi: ovttá bealde rumbohápmi mii muittuha daid rumbbuid maid sámi noaidit dahke, ja su iežas áhčči, dáiddár Lars Pirak. Nuppe bealde biergasat maid lea gávdnan guđđojuvvon skuvllas, mii ovddasta su mánnávuoda Johkamohki guovllus davvi-Ruotas. Rumbbut guddet historjjá mii lei oaidnemeahttun ráđđejeaddji kultuvrii—muitalusat ja dieđut fievrriduvvojedje ruovttuin njálmmálaččat buolvvas bulvii, ja nuppi bealde lea sáhka loguin ja bustávain, dakkáriin maid oahppá skuvllas.

Ruota oahpahusvuogádat badjelgeahčai sámi historjjá ja kultuvrra, man symbolaid dáiddár bargida oktii ođđaáiggi Ruotain ja dan oahpahusvuogádagain, industriijain, public servicein jed. Bargadettiin rumbbuiguin lea Pirak Sikku atnán boares sámi duddjonvugiid mat šaddet guottahahkan ja báddin maid su eadni lea báidnan. Dáidagat leat ráhkaduvvon gulahaladettiin Apkungen nammasaš animerejuvvon filmmain maid SVT čájehii 1960- ja 1970-logus. Dat lea rievdadus mitalusain Wu Cheng'ena kiinnálaš Xīyóu jì nammasaš 1500-logu-románas gos ábegáhttogonagas riejaska jadekeaisáriin, almmi ráđđejeddjiin. Romána čuovvu buddhistmuŋkka guhte vuolga pilgrimmátkái Guovddáš-Ásiai ja dálá Indiai, seaguhuvvon álbmotmáidnasiiguin ja legeanddaiguin.

Apkungen lea dulkojuvvon lohkaehtun gerddiid populearakultuvrra siskkobealde ja lea birgen molsašuddi politihkalaš ráđđenvugiid čađa. Okta Pirak Sikku rumbbuin lea ožžon bargiduvvon olgoža mii lea ráhkaduvvon dáiddára áhči litografijas. Iežas lea mitalus stálu birra mii borra mánáid, čállojuvvon sámegillii. Nugo filmma váldohápmi, ábegáhttogonagasas, de ii lean máinnas sámi stálu birra ge almmolaš válldiide duolbmun ládje.

Katarina Pirak Sikku (1965, Johkamohkki) lea dáiddár guhte bargá Johkamohkis. Vuolggasadjin su govaide, sárgumiidda, installašuvnnaide ja čállosiidda lea su sámi bearašhistorjá ja historjjálaš duohtadieđut mat leat čuohtan sutnje persovnnalaš dásis. Moraš ja bávčas lea dávjá gávdnamis su dáidagiin. Su jaskes aktivisimma galgá muittuhit olbmuid mii dáhpáhuvvá sihke politihkalaš ja sosiála gerddiin ja maid priváhta ja almmolaš eallimiin. Jagis 2021 ovdanbuvttii son *Agálaččat bivttastuvvon sohkagotti ivnniiguin/Thkuven aajkan maadtoej klaerie-jgujmie gáárveldihkie* Uppsala Carolina Redvivia universitehtagirjerádjosa kárta- ja govvaossodagas. Dan dáidagis lea Pirak Sikku hui dárkilit ráhkaduvvon, áibbas ođđa ja giedaiguin duddjojuvvon olgožiiguin gokčan govvaagirjiid main leat

dokumentašuvnnat sámi álbmoga birra mat bohte vahágahtti nállebiologalaš instituhtas. Dáid ođđa olgožiid vuodđun leat bivttasárbevierut dain guovlluin gos dat sápmelaččat elle geat leat dokumenterejuvvon govvaagirjiin.

Nils-Johan Labba

Duojár Nils-Johan Labba orru Gironis ja Orusjogas, gos birasteaddji luondu šaddá su duodjin. Duodji lea eanet go ámmát sutnje—dat lea oassi identitehtas, man vuodđun lea lohkaehtun buolvvaid máhttu. Son geahččala ođđasit hábmet dološ hámiid ja biergasiid maid ovdeš buolvvat atne árgabeaivválaččat, mii mearkaša ahte ovdáneapmi duoji siskkobealde ii álo dárbaš hástalit ja hábmet ođđa hámiid. Sáhtta baicca ealáskahttit dološ árbevieruid.

Nils-Johan Labba riegádii 1984:s ja gearggai Sámi áhpádušguovdásjis Johkamohkis 2008:s ja lea dan rájes bargan duojárin.

Niibi

Bohccočoarvi ja náhkki, 2025

Dát niibi lea ráhkaduvvon stuora bohccočoarvvis ja gálbberáhkis maid ieš lea dikšon. Niibenađa geahči lea sarvvačoarvvis. Herven, mii lea stoagus guoros sajiiguin ja hearvvaiguin, lea dábálaš davvisámi guovllus. Nu leat maiddái lieddehearvvat. Niibestáli lea Labba ieš dahkan AEB-L-stális.

Risku

Sarvvačoarvi, 2025

Dađistaga leat dáhttuogohtán hástalit silbagaheami sámi činain—dat mii gáibida metálaroggama ja lea vahágin eatnamiidda. Danin leat činat ráhkaduvvon čorvviin ja vettiin bivvnuhat. Dát lea okta golmma riskkus maid Labba lea ráhkadan Elle Hánssa beakkán ČSV-

čuorvvassáanis, boarrásit bargoustiba lobiin. ČSV lea oanáduš Čájet sámi vuoiŋŋa-dajaldagas, ahte galgá čájehit sámi diđolašvuoda ja lunddolaš rámisvuoda.

Tilde-Ristin Kuoljok

Tilde-Ristin Kuoljok (r. 1996) orru ja bargá Burgávrris, Johkamohkis, ja lea gazzan oahpu Sámi Áhpadusguovdásjis Johkamohkis ja Göteborga universitehtas. Kuoljoka bargguid vuodđun lea árbevirolaš julevsámi dipmaduodji ja fáttmasta liidnedujiid ja guolga- ja náhkkeđujiid, dávjimusat ávdnasiin maid oažžu bohccos. Bargguidis bokte guorahallá son ávdnasiid, hámiid ja proseassaid ja jođiha máttuid máhtu dálááigge liidnedáidagiidda.

Vájmmo 1/Seahkkahámat veasku
Sisti, lásehlemmot ja láđđi, 2024

Vájmmo 2/Veasku mas lea lohkki
Sisti, lásehlemmot ja láđđi, 2025

Vájmmo 1 ja 2 guovdilastet váimmu. Sámegeilas čilgejuvvojit vuoiŋŋalaš váibmu ja rumašlaš váibmu goabbat sániin: váibmu ja cohki. Veaskoráidduin lea dáiddár guorahallan julevsámi veaskkuid ja seahkaid oktavuoda váimmuin. Veasku dahje seahka hápmi muittuha rumašlaš cogi. Dan doaibma lea guoddit dat mii lea dehálaš—čohkket, doallat čoahkis, addit dorvvu ja suddjet. Seamma ládje guoddá Kuoljoka váibmu bearraša, máttuid, muittuid, olbmuid ja báikkiid.

Anders Sunna

Anders Sunna orru Johkamohkis ja riegádii 1985:s boazosámebearrašii Kieksiäsvaarai, mii lea gilli ruotabeale Sámis. Son lea dáiddár ja aktivista ja su barggut guddet politihkalaš vuoiŋŋa mii muitala válddiid vearredaguin ja duolbmumis maid ruota stáhta lea dahkan sápmelaččaid guovdu, ja maiddái gižžudemiin buhttema ja mediheami ovddas. Sunna dáidagat guoskkahit maiddái persovnnalaš muitalusa su iežas bearraša vihttalogijagi guhku gižžudeamis beassat bargat bohccuiguin. Sunna dáidagat leat earet eará čájuhuvvon Sámi paviljongas Venezia biennalas 2022:s, Ábadakones Kanáda nátionálagallerijas Ottawas 2019:s ja Sydneybiennalas, NIRIN 2020:s.

Kolonialisma

Seaguhusteknihkka panno alde, 2016

Kolonialisma nammasaš stuora njuohtan lea dahkkon njealji ovttastuoru muorrafiellu ala, nu gohčoduvvon pannaide. Das lea collage hápmi, mii lea Sunna mihtilmasvuolta, mas iešguđetlágan govat ja ávdnasat deaivvadit govvaasis ja ovttas hábmejít muitalusa Sámi birra ja sápmelaččaid eavttuin nátionálastáhtaid stivrra vuolde. Gurut bealde govas oidnojit njeallje dievddu ámadaju haga mat ovddastit Norgga, Ruota, Ruošša ja Suoma. Dat sárgot rájiid rastá sápmelaččaid dološ eatnamiid. Olgeš bealde bohtá sámi dievdu jámetoivviin vácci guovtti bohcco maŋis, okta lea dákteriggi ja nubbi gabba dego lihkkoboazu. Govat bohccoealuin leat darvvihuvvon sin ovddabeallai ja bajábealde lea nisu gean oaidnit gilggabeale. Son lea luoikkahuvvon sámi dáiddára John Savio (1902–1938) deaddileamis, gii lea leamašan Sunnai oaivádusgáldun dan rájes go lei beallešaddi. Rukses beaivvážin muohtavári bálddas lea jorba hápmi mas leat máttasámi hearvvat—dat lea vižžojuvvon Johkamohki gávppi Stoorstálka báberseahkas.

Søssa Jørgensen & Geir Tore Holm

Geir Tore Holm lea riegádan Romssas ja Søssa Jørgensen Oslos. Dáidda oktavuoha ja dan vejolašvuodát ságastallat lea leamašan erehliiggán deatalaš sudno bargui. Muđui soai orruba ja bargaba Øvre Ringstad gárdimis Skiptvet báikkis, Østfold guovllus gos soai ealliba ealibiiguin ja iešbirgemiin. Jørgensen lea mánga loginar jagi bargan jietnadáidagiin, rádion ja podcastiin dego dáiddalaš hámit. Holm lea vuosehan su bargguid iešguđet oktavuodain ja lea dasa lassin Norgga Sámedikki dáiddaoasti ráđdeaddi.

Luossavárri-Gironvárri—Bengt Jernelöfa eallin

Video 23,30 min, 2012

Videodáidda lea guokte ealligova bihtát: Nubbi lea boarráset dievdoolbmo birra gii čohkkehaddá náhkkefoteljas ja nubbi fas lea luonddu guovllu govvejuvvon viidát. Áddjá muitala iežas eallima birra Gironis ja Laxforssas. Ealligovvabihtát leat ovttastuvvan čáppa ja morašlaš fiolačuojahemiin—mii lea sámi šuoŋat čuojahuvvon norgalaš álbmotmusihkain. Muhto sámiid dán boares ruvkebargi ii ollenge namut, vaikko leat eallán olles eallima seammá eatnamiin. Dáiddár guovttos Geir Tore Holm ja Søssa Jørgensen háliideigga lahkoniit sii, bargiid geat leat bargan olles bargoeallima LKAB fitnodagas. Vearroeisseváldi veahkehii sudno gávnnahit boarrásepmosiin, Bengt, gii álggii nuorabárdnin juo bargat 1940-logus. Dan oanehis áiggiis go beassat Bengtain oahpástuvvat addá dieđuid dán issoras válldis maid ruvkkes lea nu mánga olbmuid eallimis, dan máilmmiviidosas fierpmádat ja daid muitalusain mat beare gullojit dego hávskes fiolmusihka.

Láidesteamit ja introduseremat

Dábalaš introduseremat Kin čájáhusaide leat disdagaid, duorastagaid, lávvordagaid dii 12:00 ja duorastagaid dii 17:00. Kin ruoná vuostáiváldimis. Geardi o.

Sáddes e-boastta info@kinmuseum.se várret nuvttá láidesteami Kin dálá čájáhusaide.

Kolofona

Čujuhus

Stadshustorget 1, 981 30 Giron/Kiruna

Bargit

Tova Ejeklint, gulahallan, hálldahus

Carola Kalla, veahkki

Alice Lampa, gaskkusteapmi

Maria Lind, jodiheaddji

Ilnur Mustafin, tehnikkkár

Bettina Pehrsson, nubbinjodiheaddji

Christina Pestova Ejiksson, buvttadeaddji, čoakkáldat

Emma Pettersson Juntti, buvttadeaddji, koordináhtor, gaskkusteapmi

Paulina Sokolow, gulahallan

Museaguossoheaddjit, Alla Belova, Lena Rydström ja Maja Sjöström

Grafihkka, Marina Sergeeva

Jorgaleapmi, Kari Utsi

Čoakkáldatovdanbuktin 5

Guovvamánu 19.b.—miessemánu 15.b. 2026

Kin visuála hámi leaba dáiddárat Inga-Wiktoria Påve ja Fredrik Prost ráhkadan ovttas hábmejeddiiguin Johanna Lewengardiin ja Benedetta Crippain.

Kin dáládáidaga dávvirvuorká lea Norrbottena leanadáiddamusea. Musea rahppui 2018:s ja dan váldodoallit leat Region Norrbotten ja Girona gielda.

Kin Museum för samtidskonst/dáládáidaga dávvirvuorká/
nykyaijan taitheen myseymmi/Museum of Contemporary Art.

kinmuseum.se

